

פרשת שלח תשע"ד

הרב ארי דוד קאהן
Israel Center
<http://arikahn.blogspot.com>

Rabbi Ari Kahn
Adk1010@gmail.com
<http://Rabbiarikahn.com>

1. במדבר פרק יז

(א) וּתְשֹׂא כָל-הָעֵדָה וַיִּתְּנוּ אֶת-קוֹלָם וַיִּבְכוּ הָעָם בְּלִילָה הַהוּא: (ב) וַיִּלְנוּ עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם כָּל-הָעֵדָה לֹו-מִתְּנוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אֹי בַמִּדְבָּר הַזֶּה לֹו-מָתוּנוּ: (ג) וְלָמָּה ה' מֵבִיא אֹתָנוּ אֶל-הָאָרֶץ הַזֹּאת לְנַפֵּל בַּחֲרֹב נַשְׁיָנוּ וְטַפְנוּ יְהוּי לִבְז הַלּוֹא טוֹב לָנוּ שׁוּב מִצְרַיִם: (ד) וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל-אָחִיו נִתְּנָה רֹאשׁ וְנָשׁוּבָה מִצְרַיִם: (ה) וַיִּפֹּל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל-פְּנֵיהֶם לִפְנֵי כָל-קְהַל עַדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (ו) וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נוּן וְכָלֵב בֶּן-יִפְנֶה מִן-הַתְּרִים אֶת-הָאָרֶץ קָרְעוּ בִגְדֵיהֶם: (ז) וַיֹּאמְרוּ אֶל-כָּל-עַדַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עֲבַרְנוּ בָּהּ לְתוֹר אֹתָהּ טוֹבָה הָאָרֶץ מְאֹד מְאֹד: (ח) אִם-חָפֵץ בָּנוּ ה' וְהֵבִיא אֹתָנוּ אֶל-הָאָרֶץ הַזֹּאת וְנִתְּנָה לָנוּ אֶרֶץ אֲשֶׁר-הוּא זָבֵת חֶלֶב וְדָבָשׁ: (ט) אַךְ בְּה' אֱלֹהֵינוּ אֱלֹהֵי מִצְרַיִם וְאַתֶּם אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶת-עַם הָאָרֶץ כִּי לַחֲמִנוּ הֵם סֹר צִלָּם מֵעֲלֵיהֶם וְה' אֹתָנוּ אֱלֹהֵינוּ: (י) וַיֹּאמְרוּ כָל-הָעֵדָה לְרֹגֹם אֹתָם בְּאֲבָנִים וּכְבֹּד ה' נִרְאָה בְּאֵהָל מוֹעֵד אֶל-כָּל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: פ

... (כ) וַיִּדְבֹּר ה' אֶל-מֹשֶׁה וְאַל-אַהֲרֹן לֵאמֹר: (כז) עַד-מָתִי לַעֲדָה הָרְעָה הַזֹּאת אֲשֶׁר הִמָּה מַלְיָנִים עָלַי אֲתֵּן לָהֶם חַיִּי-אֲנִי נֹאֵם-ה' אִם-לֹא כֹאֲשֶׁר דְּבַרְתֶּם בְּאָזְנִי כֵן אֶעֱשֶׂה לָכֶם: (כח) וַיִּדְבֹּר ה' וַיִּפְּלוּ פְּגָרֵיכֶם וְכָל-פְּקֻדֵיכֶם לְכָל-מִסְפָּרְכֶם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמִמֶּלֶה אֲשֶׁר הִלְיִנְתֶּם עָלַי: (ל) אִם-אֲתֶם תָּבֹאוּ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁאַתִּי אֶת-יָדִי לְשַׁכֵּן אִתְּכֶם בְּה' כִּי אִם-כָּלֵב בֶּן-יִפְנֶה וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נוּן: (לא) וְטַפְכֶם אֲשֶׁר אָמַרְתֶּם לִבְז יְהוּי וְהֵבִיאֲתִי אֹתָם וַיִּדְעוּ אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר מְאַסְתֶּם בָּהּ: (לב) וּפְגָרֵיכֶם אֲתֶם יִפְּלוּ בַמִּדְבָּר הַזֶּה: (לג) וּבְנֵיכֶם יְהוּי רַעִים בַּמִּדְבָּר אַרְבַּעִים שָׁנָה וְנִשְׂאוּ אֶת-זִנּוּתֵיכֶם עַד-תָּתֶם פְּגָרֵיכֶם בַּמִּדְבָּר: (לד) בְּמִסְפָּר הַיָּמִים אֲשֶׁר-תָּרַתֶּם אֶת-הָאָרֶץ אַרְבַּעִים יוֹם לְשָׁנָה יוֹם לְשָׁנָה תִּשְׂאוּ אֶת-עוֹנֹתֵיכֶם אַרְבַּעִים שָׁנָה וַיִּדְעֶתֶם אֶת-תְּנוּאָתִי: (לה) אֲנִי ה' דְּבַרְתִּי אִם-לֹא זֹאת אֶעֱשֶׂה לְכָל-הָעֵדָה הָרְעָה הַזֹּאת הַנּוֹעֲדִים עָלַי בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִתְּמוּ וְשָׁם יָמָתוּ: (לו) וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר-שָׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת-הָאָרֶץ וַיָּשׁוּבוּ וַיִּלְוּ וַיִּלְיָנוּ עָלָיו אֶת-כָּל-הָעֵדָה לְהוֹצִיא דָבָה עַל-הָאָרֶץ: (לז) וַיִּמָּתוּ הָאֲנָשִׁים מוֹצְאֵי דְבַת-הָאָרֶץ רַעָה בַמִּגְפָּה לִפְנֵי ה': (לח) וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נוּן וְכָלֵב בֶּן-יִפְנֶה חִיו מִן-הָאֲנָשִׁים הָהֵם הַהֲלָכִים לְתוֹר אֶת-הָאָרֶץ: (לט) וַיִּדְבֹּר מֹשֶׁה אֶת-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל-כָּל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְּאֲבְלוּ הָעָם מְאֹד:

2. תרגום אונקלוס במדבר פרק יז פסוק לד

(לד) במנין יומיא דאלילתון ית ארעא ארבעין יומין יומא לשתא יומא לשתא תקבלון ית חוביכון ארבעין שנין ותדעון ית דאתרעמתון עלי:

3. מדרש אגדה (בובר) במדבר פרשת שלח פרק יז סימן לו

[לו] והאנשים אשר שלח משה. וכתוב וישבו וילינו עליו את כל העדה, מלמד שעשו עצמם חולין ולבשו את תכריכיהן והיו מתאבלין, וכשהיו ישראל נכנסין לבקרים, והיו

שואלים להם למה עשיתם כן, והם היו אומרים כן הלואי אם כל ישראל מתים כן בתכריכיהם, ולא היו מתים במדבר גם הם ונשיהם ובנותיהם ישראל רואים כד היו סבורים אמת הם עושים מיד לאלתר וילונו על משה הכל:

4. רש"י במדבר פרשת שלח פרק יז פסוק לג

(לג) ארבעים שנה - לא מת אחד מהם פחות מבן שישים, לכך נגזר ארבעים, כדי שיהיו אותם של בני עשרים מגיעין לכלל ששים. ושנה ראשונה היתה בכלל, ואף על פי שקדמה לשלוח המרגלים, לפי שמשעשו את העגל עלתה גזירה זו במחשבה אלא שהמתין להם עד שתתמלא סאתם, וזהו שנאמר (שמות לב, לד) וביום פקדי, במרגלים, ופקדתי עליהם חטאתם, ואף כאן נא' תשארו את עונותיכם, ולא עונתכם, שתי עונות של עגל ושל תלונה. וחשב להם במנין חייהם מקצת שנה ככולה, וכשנכנסו לשנת ששים מתו אותם של בני עשרים:

5. רבינו בחיי במדבר פרשת שלח פרק יז פסוק לד

(לד) יום לשנה יום לשנה. היה לו לומר: שנה ליום שנה ליום, כלומר אני מעניש אתכם וגוזר עליכם שתהיה מטולטלין במדבר כאהל רועים המטלטל ממקום למקום שנה אחת לכל יום ויום אשר תרתם את הארץ, ולפי קשור הענין היה לו להקדים הפורענות, אבל בא להודיענו שמתוך ענשו ותוכחתו למדנו רחמנות, וכשאמר "יום לשנה יום לשנה" בא לרמוז מה שדרשו רז"ל: (תנחומא שלח ח, ומ"ר טז, יא) והלא ארץ ישראל ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה והיאך הספיקו ללכת בארבעים יום, אלא גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתידין שיגזור עליהם שנה ליום וקצר להם את הדרך, ולפיכך אמר "יום לשנה יום לשנה" כאב המכה את בנו לא מכת אכזרי אלא כרחם אב על בנים, ובאורו: הנני קצרתי לכם את הדרך כדי שימעט שבועתי.

6. שמות פרק טו, כד

וילינו העם על-משה לאמר מה-נשאתה:

7. שמות פרק טז, א-לו

(א) ויסעו מאילם ויבאו כל-עדת בני-ישראל אל-מדבר-סין אשר בין-אילם ובין סיני בחמשה עשר יום לחדש השני לצאתם מארץ מצרים: (ב) וילינו וילינו כל-עדת בני-ישראל על-משה ועל-אהרן במדבר: (ג) ויאמרו אליהם בני ישראל מי-יתן מותנו ביד-ה' בארץ מצרים בשבתנו על-סיר הבשר באכלנו לחם לשבע כיהוצאתם אתנו אל-המדבר הזה להמית את-כל-הקהל הזה ברעב: (ד) ויאמר ה' אל-משה הנני ממטיר לכם לחם מן-השמים ויצא העם ולקטו דבר-יום ביום למען אנסנו הילך בתורתך אמ-לא: (ה) והיה ביום הששי והכינו את אשר-יביאו והיה משנה על אשר-ילקטו יום יום: (ו) ויאמר משה ואהרן אל-כל-בני ישראל ערב וידעתם כי ה' הוציא אתכם מארץ מצרים: (ז) ובקר וראיתם את-כבוד ה' בשמעו את-תלונתיכם על-ה' ונחנו מה כי תלונו תלינו עלינו: (ח) ויאמר משה בתת ה' לכם בערב בשר לאכל ולחם בבקר לשבע בשמע ה' את-תלונתיכם אשר-אתם מליגים עליו ונחנו מה לא-עלינו תלונתיכם כי על-ה': (ט) ויאמר משה אל-אהרן אמר אל-כל-עדת בני ישראל קרבו לפני ה' כי שמע את תלונתיכם: (י) והי' כדבר אהרן אל-כל-עדת בני-ישראל ויפנו אל-המדבר והנה כבוד ה' נראה בעיני: (יא) וידבר ה'

אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: (יב) שְׁמַעְתִּי אֶת-תְּלוּנֹתַי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דִּבֶּר אֱלֹהִים לְאֹמֹר בֵּין הָעֲרָבִים וְתֹאכְלוּ בָשָׂר וּבִבְקָר תִּשְׁבְּעוּ-לָחֶם וַיִּדְעֹתֶם כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם: ... (כה) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲכַלְהוּ הַיּוֹם כִּי-שִׁבֹּת הַיּוֹם לֹה' הַיּוֹם לֹא תִמְצָאֵהוּ בַשָּׂדֶה: (כו) שְׁשֶׁת יָמִים תִּלְקֹטְהוּ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שִׁבֹּת לֹא יִהְיֶה-בּוֹ: (כז) וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יָצְאוּ מִן-הָעָם לִלְקוֹט וְלֹא מָצְאוּ: (כח) וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה עַד-אַנְהוּ מֵאַנְתֶּם לְשֹׁמֵר מִצְוֹתַי וְתוֹרֹתַי: (כט) רְאוּ כִי-ה' נָתַן לָכֶם הַשִּׁבֹּת עַל-כֵּן הוּא נָתַן לָכֶם בַּיּוֹם הַשְּׁשִׁי לָחֶם יוֹמִים שְׂבֹאוּ אִישׁ תַּחֲתָיו אֶל- יָצֵא אִישׁ מִמְקוֹמוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי: (ל) וַיִּשְׁבְּתוּ הָעָם בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי: (לא) וַיִּקְרָאוּ בֵית-יִשְׂרָאֵל אֶת-שְׁמוֹ מִן וְהוּא כְזָרַע גֹּד לָבָן וְטַעְמוֹ כְּצִפְיֹת בַּדְּבָשׁ: (לב) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' מִלֵּא הַעֲמֹר מִמֶּנּוּ לְמִשְׁמַרְתָּ לְדַרְתֵּיכֶם לְמַעַן יֵרְאוּ אֶת- הַלָּחֶם אֲשֶׁר הֶאֱכַלְתִּי אֶתְכֶם בַּמִּדְבָּר בְּהוֹצִיאִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם: (לג) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן קַח צִנְצָנֹת אַחַת וְתֵן-שָׁמָה מִלֵּא-הַעֲמֹר מִן וְהִנֵּחַ אֹתוֹ לִפְנֵי ה' לְמִשְׁמַרְתָּ לְדַרְתֵּיכֶם: (לד) כְּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶל-מֹשֶׁה וַיִּנְיַחְהוּ אַהֲרֹן לִפְנֵי הָעֵדוּת לְמִשְׁמַרְתָּ: (לה) וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אָכְלוּ אֶת-הַמֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה עַד-בָּאָם אֶל-אֶרֶץ נוֹשְׁבֵת אֶת-הַמֶּן אָכְלוּ עַד-בָּאָם אֶל-קְצָה אֶרֶץ כְּנָעַן: (לו) וְהַעֲמֹר עֲשֵׂרִית הָאִיפָה הוּא: פ

8. רש"י שמות פרק טז פסוק ז

כי תלינו עלינו - שתרעימו עלינו את הכל, את בניכם ונשיכם ובנותיכם וערב רב, ועל כרחי אני זקוק לפרש תלינו בלשון תפעילו מפני דגשותו וקרייתו, שאלו היה רפה הייתי מפרשו בלשון תפעלו, כמו (שמות יז ג) וילך העם על משה, או אם היה דגוש ואין בו יו"ד ונקרא תלונו, הייתי מפרשו לשון תתלונו, עכשיו הוא משמע תלינו את אחרים, כמו במרגלים (במדבר יד לו) וילינו עליו את כל העדה:

9. רש"י שמות פרשת בשלח פרק טז פסוק לג

והנח אתו לפני ה' - לפני הארון, ולא נאמר מקרא זה עד שנבנה אהל מועד, אלא שנכתב כאן בפרשת המן:

10. רש"י שמות פרשת בשלח פרק טז פסוק לג

(לג) ויאמר משה אל אהרן - לאחר שהוקם את המשכן בשנה שנייה שהיה שם ארון העדות, קח צנצנת אחת וגו':

11. רש"י שמות פרק לא פסוק יח

(יח) ויתן אל משה וגו' - אין מוקדם ומאוחר בתורה. מעשה העגל קודם לצווי מלאכת המשכן ימים רבים היה, שהרי בשבעה עשר בתמוז נשתברו הלוחות, וביום הכפורים נתרצה הקדוש ברוך הוא לישראל, ולמחרת התחילו בנדבת המשכן והוקם באחד בניסן:

12. ספרי במדבר פרשת בהעלותך פיסקא סד

וידבר ה' אל משה במדבר סיני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים בחודש הראשון לאמר, בגנות ישראל הכתוב מדבר שהיה להם אחד עשר חודש שהיו חונים לפני הר סיני וללמדך שאין מוקדם ומאוחר בתורה שבתחלת הספר הוא אומר וידבר ה' אל משה במדבר סיני באהל מועד באחד לחדש השני וכאן הוא אומר בחודש הראשון ללמדך

שאינו מוקדם ומאוחר בתורה רבי אומר אין צריך שהרי כבר נאמר ובני ישראל אכלו את המן ארבעים שנה עד בואם אל ארץ נושבת ועדיין לא אכלו אלא ללמדך שאינו מוקדם ומאוחר בתורה ...

13. מלבי"ם במדבר פרק ט

בשנה השנית וגוי בחדש הראשון, מבואר ששהו שם י"א חדש, וזה גנות להם שאלמלי לא חטאו היה מקדים להכניסם לארץ, וכבר הקדים ענינים שהיו בחדש השני מכאן שאינו מוקדם ומאוחר בתורה, וכתב הרמב"ן שטעם האיחור הזה כי כאשר בא הספר הרביעי הזה לזכור המצוה שנצטוו ישראל במדבר סיני לשעתם רצה להשלים ענין אהל מועד ותקוניו כל ימי המדבר, והזכיר תחלה הדגלים ומקום האהל ומעמד משרתיו ותקון המשמרות למשאו לכל עבודת האהל, והזכיר קרבנות הנשיאים שהביאו העגלות אשר ישאו אותם כל ימי היותם במדבר, והזכיר קרבנותם בחנוכת המזבח, ואח"כ שב להזכיר אזהרה שהזהיר אותם שלא ישכחו מצות הפסח, ור' אומר שמבואר שאינו מוקדם ומאוחר בתורה שהרי בפרשת המן כבר הזכיר זמן המאוחר בסוף הארבעים שנה, ומ"ש וללמדך שמונים מיציאת מצרים כ"ה גם במכלתא יתרו:

14. רש"י במדבר פרשת שלח פרק יד פסוק ט

כי לחמנו הם - נאכלם כלחם :

15. רשב"ם במדבר פרשת שלח פרק יד פסוק ט

(ט) סר צילם מעליהם - אין להם מחסה לחסות בו כי כבר נמוגו כל יושבי ארץ מפנינו משעה שהוביש ים [סוף] כמו שאמרה רחב הזונה וכדכתי' נמוגו כל יושבי כנען:

16. חזקוני במדבר פרשת שלח פרק יד פסוק ט

(ט) כי לחמנו הם כדכתיב ואכלת את כל העמים. סר צלם מעליהם כל דבר המגין על האדם הוא צל שלו.

17. דברים פרק ז, טז-יז

(טז) וְאָכַלְתָּ אֶת-כָּל-הָעַמִּים אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ לֹא-תַחֲסוּ עֵינֶיךָ עֲלֵיהֶם וְלֹא תַעֲבֹד אֶת-אֱלֹהֵיהֶם כִּי-מוֹקֵשׁ הוּא לָךְ: ס (יז) כִּי תֵאֲמַר בְּלִבְבְּךָ רַבִּים הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה מִמֶּנִּי אֵיכָה אוֹכַל לְהוֹרִישָׁם: (יח) לֹא תִירָא מֵהֶם זָכַר תִּזְכֹּר אֶת אֲשֶׁר-עָשָׂה ה' אֱלֹהֶיךָ לְפָרְעֹה וְלִכָּל-מִצְרָיִם: (יט) הַמַּסֹּת הַגְּדֹלֹת אֲשֶׁר-רָאוּ עֵינֶיךָ וְהַאֲתַת וְהַמַּפְתִּים וְהַיָּד הַחֲזָקָה וְהַזֶּרַע הַנְּטוּיָה אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ ה' אֱלֹהֶיךָ כִּן-יַעֲשֶׂה ה' אֱלֹהֶיךָ לְכָל-הָעַמִּים אֲשֶׁר-אֲתָה יֵרָא מִפְּנֵיהֶם:

18. מכילתא דרבי ישמעאל בשלח - מסכתא דויהי פתיחתא

ד"א כל שכן לא הביאן הקדוש ברוך הוא דרך פשוטה לארץ ישראל אלא דרך המדבר אמר הב"ה אם אני מביא עכשיו את ישראל לארץ מיד מחזיקים אדם בשדהו ואדם בכרמו והם בטלים מן התורה אלא אקיפם במדבר ארבעים שנה שיהיו אוכלין מן ושותין מי הבאר והתורה נבללת בגופן מכאן היה ר' שמעון בן יוחאי אומר לא ניתנה התורה לדרוש אלא לאוכלי המן ושויין להם אוכלי תרומה.